

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ

ΚΡΙΣΙΣ

ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ

τῆ 23 Μαΐου 1899 ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ
τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ
τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπείας

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1899

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΣ ΟΜΗΓΥΡΙΣ

Τὸ κυριώτατον γνώρισμα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ὑπῆρξεν ἀείφατε ἢ φιλομάθεια, καρπὸς δ' αὐτῆς κάλλιστος καὶ εὐχυρότατος ἢ δέσποινα τῶν ἐπιστημῶν, ἡ φιλοσοφία.

Ὁ Πλάτων παραβάλλων τοὺς Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας πρὸς τοὺς Ἕλληνας εὕρισκει ἐθνικὸν χαρακτῆρα ἐκείνων μὲν τὴν κλίσιν πρὸς τὸ κέρδος, τὸ φιλοχρηματον, τῶν δὲ Ἑλλήνων τὸν ἔρωτα πρὸς μάθησιν, τὸ φιλομαθές ¹⁾.

Τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ φύσιν ἐκπρεπέστατα διατρανοῖ ὁ Ἀριστοτέλης μεθ' ἡδονῆς ἀπεριγράπτου ἐκφράζων ὡς φιλοσοφικὸν ἐρεύνης πόρισμα τὸ χάσμα τῆς φυλῆς αὐτοῦ, ὅτι ἡ θεωρία ἐστὶ τὸ ἡδιστον καὶ ἄριστον. Ὁ θεωρητικὸς βίος ἐστὶ, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, κρείττων ἢ κατ' ἄνθρωπον, «οὐ γὰρ ἢ ἄνθρωπός ἐστιν οὕτω βιώσεται, ἀλλ' ἢ θεῖόν τι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει—εἰ δὴ θεῖον ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ὁ κατὰ τοῦτον βίος θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον». Ἀναφερόμενος δὲ πρὸς τὸν ποιητὴν Ἐπίχαρμον, τὸν παραινέσαντα «θνατὰ χρῆ τὸν θνατὸν οὐκ ἀθάνατα τὸν θνατὸν φρονεῖν», λέγει «οὐ χρῆ δὲ κατὰ τοὺς παραινούντας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἄνθρωπον ὄντα οὐδὲ θνητὰ τὸν θνητόν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται ἀθανατίζειν καὶ πάντα ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ». — «Ἡ φιλοσοφία μόνη ἐστὶν ἐλευθέρα τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὐτῆς αὐτῆς ἕνεκέν ἐστιν· διὸ καὶ δικαίως ἂν οὐκ ἀνθρωπίνη νομίζοιτο αὐ-

1) Πλατ. Πολιτ. Δ', 11, σελ. 435 E.

τῆς ἢ κτῆσις— ὥστε κατὰ τὸν Σιμωνίδην θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι γέρας, ἄνδρα δ' οὐκ ἄξιον μὴ οὐ ζητεῖν τὴν καθ' αὐτὸν ἐπιστήμην» — « Ἡ τοῦ θεοῦ ἐνέργεια μακαριότητι διαφέρουσα θεωρητικὴ ἂν εἴη— ἐφ' ὅσον δὲ διατείνει ἡ θεωρία καὶ ἡ εὐδαιμονία, καὶ οἷς μᾶλλον ὑπάρχει τὸ θεωρεῖν καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν.» — « Τῆς φιλοσοφίας οὐ χρὴ νομίζειν ἄλλην τιμιωτέραν· ἡ γὰρ θειοτάτη καὶ τιμιωτάτη». ¹⁾

Κράτης δ' ὁ κυνικὸς φιλόσοφος θεωρεῖ τὸ φιλοσοφεῖν πολλῶ τῆς ἀναπνοῆς προτιμότερον· « φιλοσοφεῖτε, λέγει, πολλάκις ἢ ἀναπνεῖτε· αἰρετώτεροι γὰρ τὸ εὖ ζῆν, ὃ ποιεῖ φιλοσοφία, τοῦ ζῆν, ὃ ποιεῖ ἀναπνοή».

Τὴν φύσιν ταύτην τῶν Ἑλλήνων καλῶς διατυπώσας ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶπεν « οἱ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν».

Οὕτως οἱ Ἕλληνες πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὴν σοφίαν ἠγάπησαν καὶ τὴν σοφίαν ἐπεδίωξαν. Δι' αὐτῆς τῆς φιλοσοφικῆς αὐτῶν τάσεως ἐγένοντο οὐ μόνον ἰδρυταὶ τῆς ἐπιστήμης καθόλου, ἀλλὰ καὶ διακοσμηταὶ καὶ διαρρυθμισταὶ τῶν πολιτικῶν καὶ ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν θεσμῶν.

Καὶ ὅτε δὲ βαρύτερα ἐπὶ τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ἐπισκήψαντα δυσκλήρηματα ἀφείλοντο αὐτὴν τὴν ἐδραίαν βάσιν τῆς ἐλευθέρως διανοήσεως, τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, καὶ τότε οἱ Ἕλληνες δὲν ἀπέμαθον τὰς ἀρχαίας διανοητικὰς αὐτῶν ἕξεις, οὐδ' ἀπέβαλον τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ὑποστάσεως τὸν χαρακτήρα, τὸ φιλοσοφεῖν. Καίτοι δὲ περὶ αὐτοσυντηρησίας τὸν ἔσχατον ἠγωνίζοντο ἀγῶνα, ὅμως, εὐθὺς ὡς ἠσθάνοντο τὴν κεφαλὴν ἀσφαλῆ ἐπὶ τῶν ὤμων, περὶ τὴν θεωρίαν ἀσμεναίτατα ἐτρέποντο καὶ τὸ ἀγαπητὸν καὶ ἀγλαόμορφον τῆς πατρίδος φυτόν, τὴν φιλοσοφίαν, μετ' ἀγάπης ἐθεράπευον. Διὸ βλέπομεν ὅτι, ὅπου ἂν εὐτύχουν νὰ ἰδρῦσῃ

1) Μετὰ τὰ Φυσ. Α, 7. 1072, β, 24. Α, 2. 982, β, 26. ΗΘ Ν. Κ, 7, 1177, β, 26. καὶ 8. 1178, β, 20.

μορφωτήριον ψυχῶν εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἐν Βουκουρεστίῳ, εἴτε ἐν Ἰασίῳ, εἴτε ἐν Ἀγίῳ Ὄρει τῷ Ἀθωνι, εἴτε ἐν Ἰωαννίνοις, εἴτε ἐν Κοζάνῃ, εἴτε ἐν Σμύρνῃ, εἴτε ἀλλὰ ἄλλοι, πάντοτε τῇ φιλοσοφίᾳ τὴν πρώτην παρεῖχον ἔδραν καὶ αὐτὴν σεμνοτέραν καὶ εὐπαρυφωτέραν ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἐπιδεικνύωσι. Καὶ ὅσοι δὲ εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἐπιστήμας ἐπεδίδοντο καὶ αὐτοὶ οἶονεῖ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν φύσεως κεντριζόμενοι ἠδίστα περὶ τὴν φιλοσοφίαν διέτριβον. Οἱ ἰατροὶ ἦσαν ἰατροφιλόσοφοι καὶ οἱ θεολόγοι φιλοσόφως ἐθεολόγουν καὶ οἱ μαθηματικοὶ δὲν ἐχώριζον τὴν ἑαυτῶν ἐπιστήμην ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας. Πυκνὸν δὲ ἦτο παρὰ τῶν σοφῶν τοῦ Γένους πρὸς τοὺς νέους τὸ παράγγελμα «φιλοσοφεῖτε μᾶλλον ἢ ἀναπνεῖτε».

Τῆς ὀρμῆς ταύτης ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε καὶ ὅτι, εὐθὺς ὡς ἠξιώθη ἢ ἐλευθερωθεῖσα μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους νὰ πῆξῃ πάλιν λαμπρὸν τῶν Μουσῶν τέμενος καὶ ν' ἀνακαλέσῃ τὰς ἀπὸ τῶν προσφιλῶν αὐταῖς ἐνδιαιτημάτων φυγαδευθείσας καὶ ἐν ξέναις χώραις φιλοχωρούσας Μούσας, τρεῖς ὥρισε τῇ φιλοσοφίᾳ ἔδρας καὶ τρεῖς ἀφιέρωσεν αὐτῇ θεράποντας.

Δυστυχῶς ὁμως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου ἤρξατο ἐν Γερμανίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἔσπερᾳ, ἐνεκα λόγων ἐν αὐτῇ τῇ φυσικῇ πορείᾳ τῆς ἐκεῖ φιλοσοφικῆς διανοήσεως κειμένων, ἀντίδρασις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἰσχυρά, ἧς τὴν ἐπίδρασιν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκφύγῃ καὶ ἡ ἡμετέρα πατρίς ἢ τὰ φῶτα αὐτῆς ἐκεῖθεν κομιζομένη. Τὸ νεαρὸν ἡμῶν Πανεπιστήμιον ἐκ τῶν ἐνόντων συγκροτήσαν τὸν φιλοσοφικὸν αὐτοῦ θίασον δὲν ἐδύνατο, ὡς εἰκός, ν' ἀντιδράσῃ σθεναρῶς πρὸς τὴν ἀντιφιλοσοφικὴν ἐκείνην πνοήν, τὴν δι' ἐπιπολαίων συγγραμμάτων καὶ ἐλαφρᾶς δημοσιογραφίας ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα σκεδαννυμένην καὶ ψυχραίνουσαν τὴν πρὸς

τὴν φιλοσοφίαν ἀγάπην. Ἐντεῦθεν οὔτε ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἢ τοῦ Πανεπιστημίου οὔτε ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐγένετό τι ὑπὲρ τῆς φιλοσοφίας. Καθ' ὃν δὲ χρόνον μεγάλη ἐπεδείχθη δραστηριότης περὶ τὴν ἴδρυσιν διαγωνισμάτων ποιητικῶν, νομικῶν, ἰατρικῶν, θεολογικῶν καὶ κληροδοτημάτων πρὸς θεραπείαν διαφόρων ἐπιστημῶν, πρὸς σπουδὴν τῆς μητρὸς τῶν ἐπιστημῶν, τῆς κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, τῆς δόξης καὶ τοῦ ἀύχηματος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, οὐδὲν ἰδρύθη διαγώνισμα, οὐδεμία ἐχορηγήθη χορηγία πρὸς φιλοσοφικὰς μελέτας καὶ πρὸς φιλοσοφικὴν μόρφωσιν νέων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ στοιχειώδη τῆς μέσης παιδείσεως φιλοσοφικὰ μαθήματα, ἡ ἀναγκαιοτάτη φιλοσοφικὴ προπαιδεία, ἣτις παρ' ἡμῖν ὄφειλε νὰ ᾖ ἀφθονωτέρα, καθ' ὅσον ἄνευ φιλοσοφικῆς προπαρασκευῆς ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν φιλολογία ἐστὶν ἀκατάληπτος, καὶ αὕτη οὕτω περιορισθῆ, ὥστε μᾶλλον πρὸς καταφρόνησιν καὶ ἐκφραυλισμὸν τοῦ μαθήματος τῆς φιλοσοφίας χρησιμεύει ἢ ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν γυμνασίων ἀναγραφῇ μονώρου καθ' ἑβδομάδα διδασκαλίας τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς λογικῆς μόνον. Καίτοι καὶ ταῦτα τὰ μαθήματα ἀφθονώτερον ἔπρεπε νὰ διδάσκωνται καὶ ἄλλα νὰ προστεθῶσι καὶ μάλιστα τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας τὰ στοιχεῖα. Διότι οἱ ἐκεῖθεν ἐξερχόμενοι οἷ τε εἰς τὸν πρακτικὸν βίον παραδιδόμενοι καὶ οἱ τῇ σπουδῇ ἄλλων ἐπιστημῶν καθιερούμενοι μένουσιν ἄγευστοι φιλοσοφικῶν μαθημάτων. Τί δὲ σημαίνει εἰς τὸν ἐπιστήμονα τὸ μένειν ἄμοιρον φιλοσοφικῆς μορφώσεως, ἀκούσατε τοῦτο παρ' ἑνὸς τῶν σπουδαιοτάτων συγγραφέων καὶ διδασκάλων τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου, μέγα κεκτημένου ὄνομα ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν γραμμάτων, τοῦ Ihering, καὶ ἑτέρου πολυθρυλήτου ἐσχάτως γενομένου διὰ τὰς πρὸς θεραπείαν τῆς χολέρας καὶ τῆς φθίσεως ἀποπείρας αὐτοῦ, τοῦ Koch.

Ὁ Ihering λυπείται σφόδρα ἐν τῷ περιωνύμῳ αὐτοῦ συγγράματι *Der Zweck im Recht* ὅτι ὁ χρόνος τῶν σπουδῶν αὐτοῦ συνέπεσεν, ὅτε ἀντιφιλοσοφική τάσις ἐκράτει ἐν Γερμανίᾳ καὶ δὲν μετέσχε βαθείας φιλοσοφικῆς μορφώσεως. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην αἰσθάνομαι, λέγει, ὡς ἀλγεινότερα ἐν τῇ συγγραφῇ τούτου μάλιστα τοῦ ἔργου, καὶ σφόδρα λυποῦμαι ὅτι δὲν δύναμαι πλέον ν' ἀναπληρώσω νῦν ὅ,τι παρημελήθη κατὰ τὸν χρόνον τῶν σπουδῶν μου.

Ὁ δὲ Koch τοῖς διαδήλωσιν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ συγκροτήσασι φοιτηταῖς συνεβούλευσε νὰ θεραπεύωσιν ἐπιμελῶς τὴν θεωρίαν, ἐὰν θέλωσι νὰ εὐδοκιμήσωσιν ἔπειτα ἐν τῇ πράξει. Οἱ ταῦτα λέγοντές εἰσι Γερμανοί, παρ' οἷς τὸ φιλοσοφικὸν φῶς ἐκχεῖται ἀπὸ παμπολλῶν πανεπιστημιακῶν λαμπτήρων, παρ' οἷς ὁ περιοδικὸς τύπος καὶ ἡ ἀφθονωτάτη συγγραφικὴ παραγωγὴ ὡς ἀπὸ μυρίων κρουνῶν προχέουσι τὸ φιλοσοφικὸν ρεῦμα ἐπὶ τὴν Γερμανικὴν κοινωνίαν καὶ ἀφθονώτατα καταρδεύουσι τὴν διάνοιαν αὐτῆς.

Πρὸς τὴν ὅλως ἀλλοτρίαν τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως ἀντιφιλοσοφικὴν τροπὴν τῶν Ἑλλήνων τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἤλθεν ἀγαθὴ τινι μοίρᾳ ν' ἀντιδράσῃ διὰ τῆς ἰδρύσεως φιλοσοφικοῦ διαγωνίσματος ὁ εὐγενῆς καὶ φιλόπατρις καὶ ταῖς Μούσαις ἔξοχα πεφιλημένος ἀνὴρ Γρηγόριος Κωνσταντίνου Σοῦτσος. Ὁ αἰόδιμος οὗτος ἀνὴρ ζωηρὸν φέρων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ αὐτοῦ ψυχῇ τὸ ἔναυσμα τοῦ φιλοσοφικοῦ ἔρωτος, σοφὸς δὲ περὶ τὰνθρώπινα πράγματα ὧν καὶ γινώσκων ὅτι ἄνευ ὀρθῆς γνώμης δὲν δύναται νὰ προκύψῃ ὀρθὴ πρᾶξις, παραθηγόμενος δὲ ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας, ἵνα μὴ μένη τὸ ἔθνος αὐτοῦ ἄμοιρον τῶν διανοημάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐκείνης, ἣν οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ἰδρυσαν καὶ δι' ἧς ἐγένοντο διδάσκαλοι καὶ παιδαγωγοὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἔγνω διὰ τινος κινητηρίου ἀφορμῆς νὰ προτρέψῃ τοὺς ὁμοφύλους

αὐτοῦ ἐπὶ τὴν σοφίαν ἐκείνην, ἧς ὁ κάτοχος κατὰ τὸν βαθυνούστατον τῆς Ἐφέσου φιλόσοφον Ἡράκλειτον εἷς ὢν μείζονα ἔχει ἀξίαν. ἢ μυριοὶ ἄλλοι, — εἷς ἐμοὶ μυριοὶ — καὶ ἦτις κατὰ τὸν Ξενοφάνη πιαίνει μυχοὺς πόλεως.

Πρὸς τὴν φρενοῦσαν λοιπὸν ἐπιστήμην ἠθέλησεν ὁ φιλογενέστατος ἀνὴρ νὰ τρέψῃ τὴν προσοχὴν τῆς φιλοτίμου Ἑλληνικῆς νεότητος καὶ ἐκ τῶν θεραπόντων πάλιν τῆς φιλοσοφίας ἐκείνον νὰ προβάλλῃ αὐτῇ πρὸς σπουδὴν, ᾧ ἀδύνατον νὰ πλησιάσῃ τις χωρὶς νὰ μετάσχη τῆς θερμουργότητος, τῆς ἰδανικότητος, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀγαθόν, πρὸς τὸ καλόν, πρὸς τὸ ἀληθές.

Ἴνα δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λόγων κρίνητε τὸν ἀξιάγαστον ἀνδρᾶ καὶ ἐκτιμήσητε τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ φιλοτιμίαν καὶ φιλογένειαν καὶ τὸν πρὸς τὴν σοφίαν ἀκραιφνῆ καὶ ἀδολον ἔρωτα, ἐπιτρέψατέ μοι, ἵνα ἀναγνῶ ὑμῖν τὸ ἔγγραφον, δι' οὗ ἀνήγγειλε τῷ τότε πρυτάνει τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τὴν ἰδρυσιν τοῦ φερωνύμου φιλοσοφικοῦ διαγωνίσματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Μαΐου 1893.

Κύριε Πρύταμι

Ἡ ἐκ τῆς τέφρας τῆς ἀναγεννηθεῖσα Ἑλλάς εἰς ἐθνικὴν αὐθυπαρξίαν ἀνακληθεῖσα θὰ ἦτο ἀναξία τοῦ εὐκλεεστάτου παρελθόντος τῆς, ἐὰν μὴ πάσῃ δυνάμει προσεπάθει ν' ἀποτινάξῃ ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ἐθνοβόρον ἀχλὺν τῆς ἀμαθείας καὶ δικαίωσῃ οὕτω τὰς ἐπ' αὐτὴν προσδοκίας πάντων ἐκείνων τῶν ἐπιλέκτων τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἀνδρῶν, οἵτινες ἀντὶ τῆς ὕλης λατρεύουσι τὸ πνεῦμα, ἀντὶ τῶν αἰσθητῶν ἐφίενται τῶν ἰδεωδῶν προτύπων τοῦ ὠραίου καὶ ὑψηλοῦ ἐν τε τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ ἐν τοῖς γράμμασι καθόλου.

Ποία χώρα εἶνε ποιητικωτέρα τῆς Ἑλληνίδος; Ποῦ τὰ

μέγιστα τῶν κοσμοϊστορικῶν συμβάντων μετ' εὐκλεεστέρων ἀναμνήσεων συνεζεύχθησαν; Ποῦ περιφανέστεροι ἄνδρες ἐπὶ περιφανεστέρων ἐβάδισαν ἐρειπίων; Ἄλλ' ἐὰν πᾶσα ἡ Ἑλλάς ἐχρησίμευσεν ὡς ἡ ζωογόνος κοιλίς, ἀφ' ἧς ὁ νεώτερος πολιτισμὸς ἤνευξεν τὰς εὐγενεστάτας καὶ ὑψηλοτάτας τῶν ἐμπνεύσεών του, αἱ Ἀθηναὶ ἰδίως ὑπῆρξαν ὁ τηλαυγῆς ἀστήρ, ὅστις διασκεδάσας τὸν ζόφον τῆς βαρβαρικῆς στασιμότητος ἀκτινοβόλος καὶ σελαγίζων διεφώτισε τὸ στερέωμα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ἀνύψωσε τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα, ἅτινα ἐμαρτύρησαν τὴν θείαν αὐτῆς καταγωγὴν.

Ἐὰν ἡ λαμπρῶν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ ἐξέλειπε καὶ πᾶσα περὶ αὐτοῦ παράδοσις συνεσκοτίζετο, ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, μόνοι αὐτοί, ἤθελον ἀρκεῖ, ἵνα διαλαλῶσι βροντωδέστατα ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, εἰς ὅποια ἰσόθεα ὕψη ἀνεβίβασε τὴν ἀνθρωπότητα ἡ φιλοσοφοῦσα Ἑλληνικὴ διάνοια.

Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἐγονιμοποίησε τὸ ἔδαφος τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ ταύτην ὁ ἐπιφανὴς Χριστιανισμὸς ἀφετηρίαν καὶ στήριγμα ἔχων προέβη εἰς τὰ πρόσω, ἀνεκαίνισε σύμπαντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον καὶ παρήγαγε τὸν νεώτερον πολιτισμόν.

Πᾶς ἄρα ἐραστὴς τῆς ἀνθρωπίνης προόδου καὶ τῆς χειραφετήσεως τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ἀληθῆς πρόμαχος περὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἀνάγκη νὰ ἐνδιατρίψῃ πρωτίστως καὶ ἀπὸ ταύτης νὰ ἐπιζητῇ νέας ἐμπνεύσεις καὶ ἔξαρσιν ἰδεώδη πρὸς ἀποτύπωσιν τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ.

Οἱ Ἕλληνες εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες πάντα τὰ εἶδη τοῦ ἐπιστητοῦ ἀναζητήσαντες ἐξηρεύνησαν καὶ ἐντεῦθεν ἐχειραγώγησαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Οἱ

δὲ ἔχοντες τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ὡς κρηπίδα τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν μορφώσεως δύνανται τελεσφόρως νὰ καλλιεργῶσι τὰς ἐπιστήμας καὶ νὰ ποδηγετῶσιν ἐν πραγματικῇ προσῶ τούς συγχρόνους των εἰς τρίβους εὐρυτέρας διανοητικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπλάσεως.

Ἐὰν δὲ πάντα καθόλου τὰ ἔθνη ὀφείλωσι νὰ ἔχωνται στερρῶς τῶν ἀληθειῶν τούτων, τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἰδίᾳ τὴν φιλοσοφίαν πρωτίστως πρέπει νὰ καλλιεργῇ, ὡς ἀναποσπάστως συνδεδεμένην μετὰ τοῦ μοναδικοῦ παρελθόντος του καὶ τῆς σκοπίμου δράσεως αὐτοῦ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἴνα δὲ ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς, ἡ ἀληθὴς πρόοδος ἐγκατασταθῶσι καὶ πάλιν ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ αὐτῶν ἐστία, ἐν τῇ ἀθανάτῳ Ἑλλάδι, ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ὀφείλει νὰ μὴ θεωρῇ ὡς τι πάρεργον τὰς φιλοσοφικὰς σπουδὰς, ἀλλὰ νὰ ἔχη πάντοτε ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὸ παράγγελμα ἐκεῖνο τοῦ Κράτητος «Φιλοσοφεῖτε πολλάκις ἢ ἀναπνεῖτε· αἰρετώτερον γὰρ τὸ εὖ ζῆν, ὃ ποιεῖ φιλοσοφία, τοῦ ζῆν, ὃ ποιεῖ ἀναπνοή»· ἄλλως θὰ καταδικάσῃ ἑαυτὴν εἰς διανοητικὴν ἀτροφίαν, καὶ ἐντεῦθεν εἰς ἠθικὸν θάνατον, τὸν χείριστον τῶν θανάτων.

Ὅθεν τούτων ἕνεκα τῶν λόγων πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος ἐν Ἑλλάδι θέλων καὶ ἐγὼ νὰ συντείνω, Κύριε Πρύταμι, εὐχαρίστως ἀνακοινῶ ὑμῖν ὅτι προτίθεμαι νὰ ἰδρῦσω διαγώνισμα καθαρῶς φιλοσοφικόν. Τὴν ὠρισμένην ταύτην ἀπόφασίν μου παρακαλῶν ὑμᾶς νὰ γνωστοποιήσητε εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου κρίνω ἐπάναγκες νὰ προσθέσω ὅτι θὰ ηὐχόμην ἵνα πάντοτε τὸ τιθέμενον φιλοσοφικὸν διαγώνισμα περιστρέφεται εἰς τὴν Πλατωνικὴν ἰδίᾳ φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὰ ἐκ ταύτης προκύψαντα φιλοσοφικὰ συστήματα, διότι οἱ νεώτεροι Ἕλληνες τὸν θεῖον Πλάτωνα, τὸν ἀκραιφνῆ δημιουργ-

γόν τῆς ἰδεολογίας καὶ μύστην, προστησάμενοι ὡς ἠθικὸν ὀδηγὸν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ αὐτῶν ἐρεύνη βεβαίως δὲν θὰ μεταμεληθῶσι. Γινώσκων ὁμως ἐπίσης ὅτι οὐδὲν σύστημα οὔτε ἐπιστημονικὸν οὔτε φιλοσοφικὸν ἀνεπτύχθη καὶ ἐτελειοποιήθη ἄνευ σφοδρᾶς ἀντιδράσεως, ὅτι δὲ εἰς τὸ θετικὸν ἀντιτίθεται, κατὰ φυσικὸν τῆς προόδου νόμον, τὸ ἀρνητικὸν καὶ ἐκ τῆς ἀντιδράσεως καὶ ἀντιθέσεως τούτου γεννᾶται πάλιν τὸ ἐκλεκτικόν, τὸ μέσον, τὸ αἰείποτε σχετικῶς ἀριστον, ἀφήμι εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ δρίζη αὐτὴ ἐκάστοτε τὸ φιλοσοφικὸν διαγώνισμα, ἐκλέγουσα τὸ θέμα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς καθόλου φιλοσοφίας, ὅπως ἂν κρίνη προσφορώτερον καὶ συντελεστικώτερον εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν τῶν Ἑλλήνων πρόσδον. Ἐνεκα δὲ τούτου καθαρῶς Ἕλληνες πρέπει νὰ μετέχῳσι τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ἰδρυομένου φιλοσοφικοῦ διαγωνίσματος.

Τὸ φιλοσοφικὸν τοῦτο διαγώνισμα ἀνάγκη νὰ φέρῃ ἐσαεὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτοῦ, δηλαδὴ **Φιλοσοφικὸν Διαγώνισμα Γρηγορίου Κωνσταντίνου Σούτσου.**

Ἰδρύων τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φιλοσοφικὸν διαγώνισμα κατατίθημι εἰς τὴν Ἐθνικὴν τράπεζαν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὡς διαρκῆ παρακαταθήκην, δραχμᾶς εἰκοσιχιλιάδας, ὡς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 16157 γραμματίον δηλοῖ, ἵνα οἱ τόκοι τοῦ κεφαλαίου τούτου χρησιμεύωσι διὰ παντὸς πρὸς βράβευσιν τοῦ νικητοῦ, τύπωσιν τοῦ βραβευομένου ἔργου καὶ ἀποζημίωσιν τῆς ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπείας. Τὸ γέρας ἔσται χιλιόδραχμον, ἢ δὲ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία δέον νὰ σύγκριται ἐκ τριῶν μελῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τῇ προτάσει τοῦ ἐκάστοτε πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου. Τὰ τρία ταῦτα μέλη δύνανται νὰ ᾧσιν εἴτε καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου εἴτε ἄνδρες λόγιοι ὁμολογουμένως

έντριβεις περί τὰ φιλοσοφικά μελετήματα. Τὸ διαγώνισμα πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνηται ἀνὰ τετραετίαν, ἵνα ἀποτελήται ποσὸν ἀρκούν πρὸς βράβευσιν τοῦ νικητοῦ, ἀποζημίωσιν τῆς ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπῆς καὶ τύπωσιν τοῦ βραβευομένου ἔργου. Ἐὰν δὲ μηδὲν ἐκ τῶν εἰς διαγωνισμὸν ὑποβληθέντων φιλοσοφικῶν ἔργων κριθῆ ἄξιον τοῦ στεφάνου τῆς νίκης, τότε ὁ διαγωνισμὸς δεόν νὰ ἐπαναλαμβάνηται τὸ ἀμέσως ἐπιὸν ἔτος. Εἰς ἄλλας λεπτομερείας δὲν εἰσέρχομαι, θελήσας μόνον τὴν ἀρχικὴν μου βούλησιν νὰ διατυπώσω σαφῶς καὶ ὠρισμένως.

Γνωστοποιῶν ὑμῖν, κύριε Πρύταμι, τὴν ὠρισμένην ταύτην ἀπόφασίν μου λογίζομαι εὐτυχῆς ὅτι τὸν μύχιον πόθον μου πρὸς ἀπόδοσιν τῶν τροφείων τῷ Ἐθνικῷ τῆς Ἑλλάδος Πανδιδακτηρίῳ, ἐν ᾧ διήγαγον τὰς ὠραιότάτας τῶν σπουδῶν μου ἡμέρας, ἐκτελῶ ἐπὶ τῆς πρυτανείας Ὑμῶν, ἀνδρὸς ἐπιστημονικῆς ἀρτιότητος καὶ ἐμπεφορημένου γνησίας Ἑλληνικῆς παιδείας.

Δέξασθε, κύριε Πρύταμι, τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς Ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου, μεθ' ἧς διατελῶ.

Ὅπως πρόθυμος

Γρηγόριος Κ. Σοῦτσος.

Συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ ἀοιδίμου ἀγωνοθέτου προτάσει τοῦ Πρυτάνεως ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ ἐξελέξατο τριμελῆ ἐπιτροπείαν, ὅπως ὀρίσῃ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ διαγωνίσματος καὶ κρίνῃ τὰ ὑποβληθησόμενα εἰς τὴν κρίσιν ἔργα. Συσχεψαμένη δὲ ἡ ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ὀρισθεῖσα Ἐπιτροπεὶα ὥρισε κατὰ τὰς εὐχὰς τοῦ ἀγωνοθέτου ὑπόθεσιν ἐκ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος, τὴν περὶ γνώσεως θεωρίαν τοῦ Πλάτωνος καθ' ἑαυτήν τε καὶ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ φιλοσοφήσαντας.

Ἡ προκήρυξις τοῦ διαγωνίσματος συνέβη ἐν καιροῖς, ὅτε σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἶχεν ἐστραμμένην ἀτενῶς πρὸς τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ζήτημα καὶ κατείχετο ὑπὸ τὴν ἀκαταμάχητον ψυχικὴν ἀνησυχίαν καὶ μετεωρισμῶν, ὥστε πᾶσαν περὶ ἄλλου πράγματος σκέψιν καὶ ἐνέργειαν ἐξήλειψεν ἐκ τοῦ προγράμματος τῆς ἡμερησίας αὐτοῦ ἐνεργείας. Διὰ τοῦτο τὸ μὲν ἀπαρατήρητος παρήλθεν ἡ προκήρυξις, τὸ δὲ καὶ διάθεσις πρὸς ἡρεμον καὶ φιλοσοφικὴν ἐργασίαν ἐν καιροῖς πυρετώδους ἐξάψεως φυσικῶ τῶ λόγῳ παντάπασιν ἀπῆν. Τούτων τῶν λόγων ἕνεκα ἐν καὶ μόνον ἐπέμφθη πρὸς τὴν πρυτανεῖαν ἔργον, φέρον ἐν κεφαλίδι τὴν τοῦ Πλάτωνος ῥῆσιν «ὅ,τι περ πρὸς γένεσιν οὐσία, τοῦτο πρὸς πίστιν ἀλήθεια». (Τίμ. 29 c).

Ἡ πραγματεία αὕτη δεικνύει τὸν συγγραφέα αὐτῆς ἀνδρα λόγιον, ἔμπειρον τῆς φιλολογίας τοῦ θέματος, ὃ πραγματεύεται, καὶ γνώστην τῶν ξένων ἐπιστημονικῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ πανταχοῦ φέρει ἀπτά τὰ ἴχνη μεγάλης σπουδῆς.

Ὁ συγγραφεὺς ἀνέδραμεν εἰς τοὺς σπουδαιοτάτους τῶν συγγραψάντων περὶ τῆς τοῦ Πλάτωνος γνωσιολογίας, ἀλλ' ἐκ σπουδῆς, ὡς φαίνεται, δὲν ἔσχε τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως ἐκ τῆς μελέτης τῶν πηγῶν καὶ τῶν πορισμάτων τῆς νέας περὶ τοῦ θέματος φιλολογίας σχηματίσῃ καὶ διατυπώσῃ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τελείαν τοῦ πράγματος εἰκόνα, διὰ τοῦτο οὔτε ἀνελλιπῆ, οὔτε ἀκριβῆ, οὔτε σαφῆ ἔκθεσιν τῆς περὶ γνώσεως θεωρίας τοῦ Πλάτωνος κατώρθωσε νὰ παράσχη ἡμῖν ὁ συγγραφεὺς.

A'.

Ἀνελλιπῆς δὲν ὑπάρχει ἡ ἔκθεσις αὐτοῦ· διότι, ἵνα ταῖς κυριωτάτοις ἀρκεσθῶμεν, οὐ μόνον καθαρὰν καὶ πλήρη εἰκόνα τῶν πρὸ τοῦ Πλάτωνος γνωσιολογημάτων δὲν παρέχει ἡ πραγ-

ματεία αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ, ἣν ἐφιλοτέχνησεν ἐπιτηδεις ὁ συγγραφεύς, ὅπως εἰσαγάγῃ τὸν ἀναγνώστην αὐτοῦ εἰς τὴν πρὸ τοῦ Πλάτωνος γνωσιολογίαν, παρέστησεν αὐτὴν ἠκρωτηριασμένην. Ἐν ᾧ π. χ. δύο γνωστικαὶ ἀρχαὶ ἀνεφάνησαν παρὰ τοῖς πρὸ τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν Σοφιστῶν φιλοσόφοις, ἡ μὲν: τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται, ἀρχὴ τῶν Πυθαγορείων, τοῦ Παρμενίδου, τοῦ Ἐμπεδοκλέους, τῶν Ἀτομικῶν, κατὰ βάθος δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλείτου, ἡ δέ: τῷ ἐναντίῳ ἢ γινῶσις, ἀρχὴ τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τοῦ Ἀναξαγόρου, ὁ συγγραφεύς ἰσχυρίζεται ὅτι μίαν μόνην γνωστικὴν ἀρχὴν ἀνέφηγεν ἢ πρὸ τοῦ Σωκράτους φιλοσοφία, τὴν: τῷ ὁμοίῳ ἢ γινῶσις.

Ἐν δὲ τῇ ἐξιστορήσει τῆς τοῦ Πλάτωνος γνωσιολογίας παραλείπει τὴν ἐξέτασιν τῆς θεμελιώδους τοῦ ὄλου ζητήματος ἐννοίας, τὴν κλεῖδα, οὕτως εἰπεῖν, τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως τοῦ Πλάτωνος. Ἦτοι περὶ πολλῶν δευτερευόντων καὶ ἐπουσιωδῶν μάλιστα δὲ καὶ ὄλως περιττῶν μακρὸν κατατείνας λόγον περὶ τῆς γινωσκούσης ψυχῆς, πόθεν ἔχει αὕτη τὴν δύναμιν τοῦ γινώσκειν καὶ τίς ἡ σχέσις τῆς γνωστικῆς αὐτῆς ἐνεργείας πρὸς τὴν γνωστικὴν ἀρχὴν τοῦ Πλάτωνος, τῷ ὁμοίῳ ἢ γινῶσις, οὐδένα ποιεῖται λόγον ὁ συγγραφεύς.

B'.

Ἀνακριθείας δ' ἔχει πλείστας ὁ συγγραφεύς, ὧν ἡ ἀπαριθμησις εἰς μακρὸν θ' ἀπέβαινε κατάλογον π. χ. Τὰς ιδέας τοῦ Πλάτωνος λέγει ἐγκειμένας τοῖς οὖσι (σελ. 103) ἀλλαχοῦ δὲ χωριστὰς (σελ. 75) καὶ ἀλλαχοῦ οἶονεὶ καθευδούσας ἐν ἡμῖν.

Τὰ 4 στοιχεῖα τοῦ Ἐμπεδοκλέους ὀνομάζει ὕλας μεταφράζων κατὰ λέξιν τὸ Γερμανικὸν ὄνομα Stoffe, ἐν ᾧ ὁ μὲν

Ἐμπεδοκλῆς ὀνομάζει αὐτὰ ριζώματα, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους καλοῦνται στοιχεῖα.

Ἐν σελ. 3 μ. λέγει «ὁ Ἐμπεδοκλῆς χρῆται τῇ ἀρχῇ: τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκειται, μόνον εἰς ἐξήγησιν τῆς ὑλικῆς τῆς ψυχῆς συστάσεως ἐκ τῶν τεσσάρων πρώτων τοῦ παντός ὑλῶν» καὶ παραπέμπει εἰς Ἀπόσπ. 318 καὶ Ἀριστοτ. Μεταφ. III, 4. Ποῦ εὔρε τὴν διδασκαλίαν ταύτην ὁ συγγραφεὺς ἀγνοοῦμεν. Ἀμφότεραι αἱ παραπομπαὶ εἰσιν ἡμαρτημένα. Μάλιστα δὲ βιβλίον Ἀριστ. Μεταφυσικὴ δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ Μετὰ τὰ Φυσικά. Ὁ συγγραφεὺς ἔγραψε τὴν Λατινικὴν ἐπιγραφὴν τοῦ βιβλίου τούτου, ἀλλ' ὤφειλε τότε νὰ γράψῃ αὐτὴν καὶ Λατινικοῖς γράμμασι. Τὸ αὐτὸ ποιεῖ καὶ ἀλλαχοῦ. Παραπέμπει π. χ. εἰς Σέξτον πρὸς Ματθ. VII, 90. Τοιαύτην δ' ὁμοίως ἐπιγραφὴν οὐδαμοῦ φέρει τὸ σύγγραμμα τοῦ Σέξτου, ἀλλὰ 1) Πυρρωνείων ὑποτυπώσεων Α', Β', Γ'. 2) Πρὸς δογματικούς (διηρημένον πρὸς λογικούς Α', Β'. πρὸς φυσικούς Α', Β'. πρὸς ἠθικούς). 3) Πρὸς μαθηματικούς (διηρημένον πρὸς μαθηματικούς, πρὸς γραμματικούς, πρὸς ῥήτορας, πρὸς γεωμέτρας, πρὸς ἀριθμητικούς, πρὸς ἀστρολόγους, πρὸς μουσικούς). Τὸ 2 καὶ 3 μέρος τοῦ συγγράμματος, ἤτοι τὸ πρὸς δογματικούς καὶ πρὸς μαθηματικούς, φέρουσιν ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τὴν ἐπιγραφὴν adv. Mathematicos καὶ κατὰ συγκοπὴν adv. Math., τοῦτο ὁ συγγραφεὺς μετέφρασεν Ἑλληνιστὶ πρὸς Ματθ.

Λέγει ὅτι διὰ τῆς γνησίης γνώμης τοῦ Δημοκρίτου νοοῦνται τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενόν. Ἀλλ' ἡ γνησίη γνώμη τοῦ Δημοκρίτου ἐστὶν οὐχὶ τὸ ὄργανον, δι' οὗ νοοῦνται τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενόν, ἀλλ' αὐτὴ ἡ γνώσις τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ κενοῦ. Ὁ Δημόκριτος διακρίνει δύο εἴδη γνώσεως, τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν προσγιγνομένην ἀσαφῆ καὶ τεθλωμένην τῶν πραγμάτων γνώσιν, ἣν καλεῖ σκοτίην γνώ-

μην, καὶ τὴν διὰ τοῦ νοῦ σαφῆ καὶ καθαρὰν, ἣν δυνατὸν γνησίην γνώμην.

Ποιεῖται λόγον (σελ. 5, 7) περὶ κωκλουμένων ἐπὶ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος σοφισμάτων καὶ ἀντιλογιῶν περὶ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ ψεύδους. Ἄλλ' οἱ Σοφισταὶ δὲν ἀντέλεγον περὶ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ ψεύδους, ἀλλὰ τοῦναντίον ἰσχυρίζοντο ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν ἢ ψευδῆ λέγειν οὐκ ἔστι, οὐδὲ δοξάζειν· διότι περὶ μὲν τοῦ οὐκ ὄντος ἄτε μὴ ὑπάρχοντος δὲν δύναται νὰ γένηται λόγος, περὶ δὲ τοῦ ὄντος τριχῶς μόνον· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας περιπτώσεις ἀντιλογία ἔστιν ἀδύνατος. Διότι οἱ διαλεγόμενοι ἢ τοὶ λέγουσιν ἀμφότεροι λόγον τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ τότε ἀδύνατον νὰ ὑπάρχη ἀντιλογία, διότι λέγουσι τὰ αὐτά, ἢ οὐδέτερος τῶν διαλεγομένων λέγει τὸν λόγον τοῦ πράγματος καὶ τότε οὐδέτερος ἔχει ἐν νῶ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐπομένως δὲν ἀντιλέγουσιν, ἢ ὁ μὲν ἕτερος λέγει τὸν τοῦ πράγματος λόγον, ὁ δ' ἕτερος τὸν λόγον ἄλλου πράγματος καὶ κατὰ συνακολουθίαν οὐδὲ λέγει τὸ παράπαν ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ. Ὁ δὲ μὴ λέγων τῷ λέγοντι πῶς δύναται ν' ἀντιλέγη; Ἀντιλέγειν ἄρα εἶτε ψεύδεσθαι οὐκ ἔστιν ¹⁾).

Ἐν σελ. 4. παρίστανται οἱ Σοφισταὶ οἷον εἰ ἐνεδρεύοντες καὶ πλεονεκτοῦντες ἐκ τῶν ἀποτυχιῶν τῶν πρὸ αὐτῶν φιλοσόφων «τὴν ματαιωθεῖσαν λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ποικιλίας τοῦ παντός ἐπωφελοῦμενοι εἰς ἄρνησιν πάσης καθόλου ἰσχυροῦσης γνώσεως, εἰς ἀποδοχὴν δὲ μόνον τοῦ κατὰ τὴν αἴσθησιν φαινομένου ὡς ἐκάστῳ ἀληθοῦς». Οἱ λόγοι οὗτοι παράγουσι τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν ψευδῆ ἀντίληψιν, ὅτι ἡ Σοφιστικὴ δὲν ἦτο πόρισμα τῆς μέχρι Σοφιστῶν πορείας τῆς φιλοσοφικῆς διανοήσεως καὶ τῆς

1) Ἰδὲ Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου Ἱστορ. τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως τευχ. Α'. σελ. 149.

νέας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς τροπῆς, ἀλλ' αἰσθησιολογικὸν σύστημα ἀνεξαρτήτως τῆς μορφώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους οὐκ ἴσμεν διὰ τίνος θαύματος προεσχηματισμένον, αὐτὸ πρὸς ἐμπέδωσιν οἱ Σοφισταὶ μετὰ σπουδῆς ἐδράξαντο τῆς ματαιωθείσης λύσεως τῶν προβλημάτων τῆς ἐνότητος καὶ ποικιλίας τοῦ παντός!

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι καὶ καὶ τῇ αὐτῇ περιόδῳ λέγει ὅτι ὁ Παρμενίδης μόνον τὸ κατὰ λόγον ὄν ἀπεδέχετο, τὸ δὲ μὴ ὄν καὶ φαινόμενον ἀδιανόητον καὶ ἄρρητον πάντη ὑπελάμβανεν.

Ὁ ἀναγνώστης θὰ ὑπολάβῃ ὅτι ὁ Παρμενίδης ἐδόξαζεν ὅτι τὸ μὴ ὄν ἐφαίνετο, ἀλλ' ὁ φιλόσοφος ἐδίδασκε τὰντίθετα, ὅτι τὰ τῇ αἰσθήσει φαινόμενα, ἡ γένεσις δῆλα δὴ καὶ ἡ φθορὰ καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν αἰσθητῶν ὄντων, εἰσὶ μὴ ὄντα, ἀπλῆ τῶν αἰσθήσεων ἀπάτη.

Γ'.

Ἡ ἔκθεσις τοῦ συγγραφέως ἐστὶν ἀσαφής. Εἰς τοῦτο δὲ πολλὰ συνεργοῦσιν. α) ἡ μακρότης τῶν περιόδων, β) αἱ συχναὶ διακοπαὶ τῆς συνεχείας τῆς διηγήσεως, γ) ἡ κατάκορος χρῆσις Λατινικῶν ὄρων, δ) αἱ ξενότροποι φράσεις, ε) ἐπεξηγήσεις σκοτεινότεραι τῶν ἐπεξηγουμένων.

α'. Ὁ συγγραφεὺς ἀγαπᾷ τὰς μακράς, συνεστραμμένας καὶ λαβυρινθώδεις περιόδους· διὸ οὔτε τὸ ἡδὺ οὔτε τὸ εὐμαθὲς ἔχουσιν αἱ περίοδοι αὐτοῦ διὰ τὸ ἀπέραντον καὶ δυσμνημόνευτον. Ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πραγματείᾳ περίοδοι ἐκ 15, 18, 20, 22, 24 γραμμῶν σελίδος ὀγδόου σχήματος· ὀλόκληρος σελὶς κατέχεται ὑπὸ μιᾶς περιόδου. Πολλάκις δὲ αἱ μακροσκελέσταται περίοδοι διαδέχονται ἀλλήλας, π. χ. ἐν σελ. 9. περιόδῳ ἐκ 13 γραμμῶν ἔπεται περίοδος ἐξ 23 γραμμῶν καὶ ταύτῃ ἄλλη ἐκ 15 γραμμῶν. Ἐν σελ.

61—62 ὑπάρχει περίοδος ἐκ 15 γραμμῶν, ταύτη ἔπεται δευτέρα ἐκ 19 γραμμῶν καὶ ταύτη τρίτη ἐξ 20 γραμμῶν. Ἄν δὲ προσθῆτε πρὸς τὴν μακρότητα τῶν περιόδων καὶ τὴν ἀκαλλῆ σύνδεσιν τῶν πολλῶν παρεμπτώσεων, θὰ λάβητε μικρὰν ἔννοιαν τῆς δυσφορίας τοῦ ἀναγνώστου, εὕρισκομένου ἐν λαβυρίνθῳ ἄνευ μίτου Ἀριάδνης.⁽¹⁾

1) Πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐξεγερθείσης περιεργίας τοῦ ἀναγνώστου ἀρκούμεθα καταχωρίζοντες ἐνταῦθα δύο μόνον περιόδους.

Ἐν σελ. 12: «Βεβαίως ἐνυπάρχει ἢ δύναται νὰ ἐνυπάρχῃ καὶ ἐν τῇ δόξῃ ἀλήθεια ὡς ἐκ τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἰδανικοῦ στοιχείου, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τί στοιχεῖον τοῦτο τῆς ἀληθείας εἶνε ὅλως ἐξωτερικὸν ἐν τῇ σχέσει τῶν ἰδεῶν πρὸς τὰ αἰσθητὰ ὡς προτύπων πρὸς ὁμοιώματα ἰδρυμένον οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ δοξάζοντος, ἐπειδὴ ὁ δοξάζων ἀγνοεῖ τὸν σίτιώδη τούτων πρὸς ἐκεῖνα σύνδεσμον· ἔπειτα δὲ καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς δόξης εἶνε τι κυμαινόμενον καὶ εὐχερῶς εἰς πλάνην περιπίπτον, ὅθεν καὶ ἡ μὲν ἀλήθεια ὡς ἐπίγνωσις τοῦ ὑπάρχοντος ἰδιαίξει τῇ ἐπιστήμῃ ἐξ ἐναντίας μόνον πίστιν πορίζει ἢ δεξιά ἢ τοὶ ἀποδοχὴν ἄλογον τῶν πραγμάτων, ἡμαρτημένως δὲ ὁ Peireus, ὡς παρατηροῦμεν ἐν τῇ ὑποσημειώσει, ἐκδέχεται τὴν ἀλήθειαν ἀξιῶν ὅτι ὁ κύριος καὶ κατ' ἐξοχὴν χαρακτήρ αὐτῆς εἶνε ἡ πιστὴ τοῦ ἐκτός ὄντος παράστασις ἣν πορίζει ἡ ἐπιτήμη, ἐξ ἐναντίας δὲ ἡ δόξα μόνον κατὰ τὸ δυνατόν τοῦτο ἀποδιδούσα καλεῖται καταχρηστικῶς καὶ μεταφορικῶς ἀληθῆς ἢ τοὶ ὡς ἀποδιδούσα καὶ αὐτὴ ὡς ἐκεῖνη τὰ φαινόμενα εἰ καὶ κατὰ διάφορον τρόπον, εἰς τοῦτο δὲ ἀπεβλέπων ὁ φιλόσοφος καλεῖ αὐτὴν ἐνιαχοῦ ὀρθὴν δόξην ἀποφεύγων τὸ ἐπίθετον ἀληθῆς ὡς ἀνακριβές».

Σελ. 2, 13 «οὐ μόνον ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀλκμαίωνος (γράφει Ἀλκμέωνος), διαστολὴ τοῦ συνιέναι ἀπὸ τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ ἡ τοῦ Ἐμπεδοκλέους γυίων πίσεις ἀντιτιθεμένη πρὸς τὸ νοεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀφαυρότης τῶν αἰσθήσεων τοῦ Ἀναξαγόρου ὑφ' ἧς «οὐ δυνατοὶ ἐσμέν κρίνειν τ' ἀληθές», (Σέξτος πρὸς Ματθ. VII, 90) καὶ ἡ γνησίη γνώμη τοῦ Δημοκρίτου δι' ἧς νοοῦνται τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενὸν ἀντιτιθεμένη πρὸς τὴν σκοτίην τὴν κατ' αἰσθησιν ἀντίληψιν ἔχουσιν ὄντολογικὴν τὴν ἀφετηρίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἡρακλείτειος ἐκφύλισις τῶν ἀνωτέρων αἰσθήσεων ὡς «κακῶν μαρτύρων» καὶ ἡ παραγωγὴ τῆς φρονήσεως ἀπὸ τῆς τοῦ κοινοῦ λόγου μετοχῆς, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Παρμενίδου τῶν βροτέων θεοξῶν πρὸς τὸν λόγον ἀντίθεσις εἶνε ἀκολουθία τῶν μεταφυσικῶν αὐτῶν ἀρχῶν, εἰς ἃς ἀντίκεινται αἱ αἰσθήσεις, οὔτε τὴν «ἀφχυρὴν ἀρμονίην», οὔτε τὸ ἀπόλυτον ἐν ἐμφαίνουσαι, ἃς οὐδαμῶς ἐμπεδοῦσι περαιτέρω, οὐδὲ χρῶνται αὐταῖς εἰς θετικόν

β'. Τὴν ἀσάφειαν τῆς ἐκθέσεως ἐπαυξάνει ὁ συγγραφεὺς συχνάκις διακόπτων τὴν συνέχειαν, ὅπως συζητήση καὶ φιλονικήσῃ πρὸς ἐναντιοφρονούντας περὶ διαφορῶν, ὧν μνείαν ἐν σημειώσεσιν ἐδύνατο νὰ ποιῆται.

γ'. Οὐκ ὀλίγον σκότος ἐπιχέει καὶ ἡ κατάκορος χρῆσις Λατινικῶν ὄρων. Ὁ συγγραφεὺς νομίζει ὅτι σεμνότερός τις καὶ σοφώτερος παρίσταται, εἰάν ἄνευ ἀνάγκης φανῆ γνώστης Λατινικῶν ῥηματισκίων, μὴ ἐνθυμούμενος ὅτι τοῖς μὲν ἐσπερίοις ἐπιβάλλει τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἱστορικὴ ἀνάγκη καὶ ἡ οὐσυχέρεια περὶ τὴν ἀντικατάστασιν δι' ἰδίων, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατ' ἐξοχὴν φιλοσοφικὴν καὶ ἐπιτήδειον ὄργανον πρὸς παράστασιν πάσης ἐννοίας καὶ πάσης αὐτῆς ἀποχρώσεως περιττὴν ὄλως καὶ γελοῖαν σοφίαν ἐπιδεικνύομεν τὰ ξένα τῶν αἰκείων, τὰ σαφῆ τῶν σαφῶν, τὰ σκοτεινὰ τῶν φωτεινῶν προτιμῶντες καὶ τὸ τῆς παροιμίας χάλκεα ἀντὶ χρυσείων ἀνταλάσσοντες.

Πόσον ἀηδῶς διατίθεται ὁ Ἕλληνας ἀναγνώστης ὑπὸ τοιούτων ξενοζηλιῶν θὰ καταστήσω ὑμῖν φανερὸν ὀλίγα τινὰ χωρία τοῦ συγγραφέως ἀπαγγέλλων.

Ἐν σελ. 22 λέγει : «ὁ κύκλος οὗτος εἶνε ἀναγκαῖος εἰς πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ζήτησιν, ἥτις μὴ δυναμένη νὰ ἐκβῆ τῶν δύο τούτων ἀντιθέσεων τοῦ νοεῖν καὶ τοῦ εἶναι ἐξ ἀνάγκης ὅ,τι διὰ τοῦ νοεῖν συνάγει περὶ τοῦ εἶναι, μεταχειρίζεται εἶτα ὡς principium essendi εἰς ἐξήγησιν ἐκείνου».

Ἐν σελ. 25 μ. λέγει «ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς δόξης καὶ τῆς ἐπιστήμης ἔνθεν μὲν ὡς δυνάμεων, ἔνθεν δὲ ὡς παθημά-

τινα προδιορισμὸν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν διαμοφοῦντες πλήρες e ratione σύστημα (Bibbing die Ideenlehre Platos I, 29). ἄλλως δὲ καὶ ἡ ἔξαρσις αὕτη τοῦ κατὰ λόγον ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν καὶ ἀντίκειται ἄρδην πρὸς τὰς ψυχολογικὰς αὐτῶν δόξας, ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ νοεῖν ἔχουσι τὴν αὐτὴν συνἀμφότερα ἀρχήν».

των εἶνε ἡ συνοπτικὴ ἔκφρασις τῆς κατὰ κύκλον ταύτης τοῦ principii deklarationis πρὸς τὸ principium declarandum ἐναλλαγῆς ἢ τιθεμένη ἐξ ἴσου τὸ παντελῶς γνωστὸν ὡς τὸ παντελῶς ὄν καὶ ἀντιστρόφως».

Ἐν σελ. 87, 3. λέγει :

« Ἡ ἀνωτέρα τῆς γνώσεως μοῖρα ἢ νόησις τὴν καθαρὰν καὶ a priori χώραν τῆς γνώσεως ἀποτελοῦσα, ἐν ᾗ ἡ δόξα εἶνε τὸ a posteriori ».

Ἐν σελ. 92 κ. Λόγον ποιούμενος περὶ τῆς θεωρίας τῶν μαθηματικῶν λέγει· «ὁ ἐν ἐπιγνώσει χωρισμὸς αὐτῶν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ ἡ ἐν τῷ νοητῷ γένει περιληψίς ὡς a priori ἐπιστημῶν τοῦ πνεύματος» καὶ ὀλίγον κατωτέρω (σελ. 93, 7) «ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν ἤκιστα δύναται τις ν' ἀνιδρύσῃ τὴν φιλοσοφικὴν τοῦ κόσμου θεωρίαν τοῦτο δ' ἀπέδειξαν ὀρθῶς ἔχον αἱ ἀποτυχοῦσαι more geometrico ἐξηγήσεις τῶν προβλημάτων τοῦ παντός».

Ἐν σελ. 96, 12 λέγει «Εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγει τις συμπέρασμα καὶ ex causa physica ἀποπειρώμενος νὰ ἐξηγησῆται τὰ ὄντα». Τὸν ὅρον τοῦτον ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐν σελ. 100, 8.

Ἐν σελ. 97 σημ. Παρίστησι τὸν Σωκράτη λέγοντα «Φοβούμενος μὴ τυφλωθῶ βλέπων πρὸς τὰ πράγματα ὡς οἱ ex causa physica τὰ ὄντα ἐξηγούμενοι κατέφυγον εἰς τοὺς λόγους.» Ὁ Σωκράτης δὴλα δὴ κατὰ τὸν συγγραφέα, ὅπως νοηθῆ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἠναγκάζετο νὰ διασαφῆ τὰς ἐννοίας αὐτοῦ διὰ τῶν γνωστοτέρων τότε Λατινικῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων !

Ἐν σελ. 98, 6 λέγει «Οὕτω δὲ ὁ λόγος οὐχὶ ὡς ens intentionale, ἤτοι τῶν εἰδῶν συλληπτικὴ δύναμις, ἀλλ' ὡς ἔννοια, εἶνε ἅμα μὲν ὁ ἐξηγητικὸς καὶ ἀποδεικτικὸς τῆς οὐσίας ἐκάστου λόγος, ἢ ratio cognoscendi («Ὁρα Κρατύλ.

426 Α. Συμπ. 202 Α. Φαίδ. 76 Β), ὁ λόγος τῆς οὐσίας (Νομ. 895 Δ.), ἅμα δὲ καὶ ἡ κοινὴ ἐννοία τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν, εἰς ὃ ἀντιστοιχεῖ τὸ αὐθυπόστατον εἶδος».

Ἐν σελ. 128,2 Τὸν Ast, λέγει, «ίκανῶς ἀνήρεσεν ὁ Bibling παρατηρήσας ὅτι ὁ ἀποδεικτικὸς οὗτος τρόπος ἀπὸ τῆς ἀναλύσεως τῆς γνώσεως ὡς τῆς ἀρχῆς τοῦ demonstrandi εἰς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν κατάστασιν αὐτῆς καὶ ἀντιστρόφως ἐκ τοῦ ἀποδειχθέντος τούτου ὡς ἀρχῆς essendi εἰς ἀποσάφησιν τῆς γνώσεως, εἶνε ὁ εἰς πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ζήτησιν φυσικὸς καὶ ἀπαραίτητος».

Ἐν σελ. 129 κ. «Ἡ οὐσία τῆς ἀποδείξεως ἐγκείται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ γνῶσις ἢ μὴ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν λαμβανομένη, ἀνάγκη νὰ εἶνε αἰδίον τοῦ πνεύματος κτῆμα ἐκ τοῦ οὐρανόθεν ληφθὲν ἀφ' οὗ creatio ex nihilo εἶνε ἀκατανόητος εἰς τὴν πραγματικὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος».

Ἐν σελίδι 127 λέγει «τὸ καταφύγιον τοῦτο ἦκιστα εἶνε *asylum ignorantiae*».

Ἐν σελ. 3. λέγει ὅτι «οἱ πρὸς τοῦ Σωκράτους φιλόσοφοι δὲν ἐμπεδοῦσι τὰς περὶ γνώσεως ῥήτρας αὐτῶν οὐδὲ χρῶνται αὐταῖς εἰς θετικόν τινα προσδιορισμὸν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν διαμορφοῦντες πλήρες ε. *ratione* σύστημα».

Ἐν σελ. 65 ὡς εἰ ἀπετείνετο πρὸς Γερμανοὺς λέγει «οὐδὲ ἔχονται τοῦ ὀρθοῦ ὅσοι ἐρμηνεύουσιν αὐτὴν (τὴν δόξαν) διὰ τοῦ Vorstellung ἢ Urtheil ἢ Meinung, τῆς ἐννοίας τῆς δόξης περιλαμβανούσης κατὰ τὰ εἰρημένα πάντα ταῦτα ὁμοῦ».

δ'. Ἄλλη αἰτία ἀσαφείας ἐστὶν ἡ χρῆσις ξενισμῶν, ἀταλαιπώρως εἰσαχθέντων εἰς τὴν καθωμιλημένην ἡμῶν λαλιάν, ὧν ὀφείλει νὰ καθαρεύῃ σπουδαία ἐπιστημονικὴ διατριβή. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ξενισμοὶ πηγάζουσιν ἐξ ἀντιλήψεως διαφόρου τῆς Ἑλληνικῆς, παραπλανῶσι τὸν συγγραφέοντα ἑλληνιστὶ

εις αντιφάσεις. Είς τοιαύτας αντιφάσεις περιέπεσεν ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης πραγματείας πρὸ πάντων κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ξενικῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων object-subject, -objectiv-subjectiv, οὓς ποῦ μὲν ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐρμηνεύσῃ ὀρθῶς ἐλληνιστί, ποῦ δὲ μεταχειρίζεται τὰς φερομένας ἀδοκίμους μεταφράσεις τῶν λέξεων τούτων.

Object μὲν καλοῦσιν οἱ ἐσπέριοι λόγιοι τὸ ἐκτὸς ἡμῶν ὑπάρχον, τὸ αἰσθητόν, τὸ νοούμενον καὶ θεωρούμενον, τὴν ὑπόθεσιν τῆς νοήσεως, subject δὲ τὸ ἐναντίον τούτοις, ἤτοι τὸ αἰσθανόμενον καὶ νοοῦν καὶ θεωροῦν καὶ λογιζόμενον ὄν.

Τὸ object μεταφράζει ὀρθῶς πολλαχοῦ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς ὑποκείμενον ὡς π. χ.

Σελ. I. « Ἡ οὐσία καὶ μέθοδος τῆς γνώσεως οὐδαμῶς ἐγένετο ὑποκείμενον ἰδίας ἐρεύνης παρὰ τοῖς πρὸ Σωκράτους φιλοφύσασιν ».

Σελ. 2. 3. « Ἐὰν τοῦ μὲν γινώσκειν ὑποκείμενον εἶνε τὸ ὄν, ἐξ ἐναντίας δὲ τῆς ἀγνοίας τὸ μὴ ὄν, εἶνε πρόδηλον ὅτι τὸ μεταξὺ τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος κείμενον εἶνε ὑποκείμενον τῆς δόξης ».

Σελ. 95. « Ἀλλὰ μὴν οἱ οὐσιώδεις οὔτοι χαρακτηρες τότε μόνον τηροῦσι τὴν σπουδαίαν αὐτῶν σημασίαν, ὅταν τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν ὁ ἐπισκοποῦσιν εἶνε κατὰ Πλάτωνα αὐθυπόστατον, ἤτοι, ὅταν ἡ οὐσία, ἥς διὰ τοῦ νοεῖν ἀπτόμεθα, ὑπάρχη πράγματι ἔξω τοῦ νοεῖν ».

Σελ. 136. « Τὸ ὑποκείμενον τῆς γνώσεως, αἱ ἰδέαι, οὔσαι οὐσίαι χωρισταί, ἠωροῦντο ἄνευ ταύτης εἰς τὸ κενόν ».

Ἄλλ' ὑποκείμενον μεταφράζει καὶ τὸ subject ὁ συγγραφεὺς. Ὡστε δύο ἀντιθέτους ἐννοίας ἀποδίδωσι διὰ τοῦ αὐτοῦ ὄρου. Πλὴν τούτου τὸ object, ὅπερ ὡς εἴπομεν, μεταφράζει ὑποκείμενον, μεταφράζει προσέτι καὶ ἀντικεί-

μενον. Τὴν αὐτὴν ἄρα ἔννοιαν ἀποδίδωσι διὰ δύο ὄρων, ἀντίθετον σημασίαν ἔχόντων.

Ἐπειδὴ δὲ ἀντικείμενον λέγεται ἑλληνιστὶ τὸ ἐναντίως πρὸς τι ἔχον, τὸ ἀντίθετον πρὸς τι, μεταχειρίζεται προσέτι ὁ συγγραφεὺς τὴν λέξιν ἀντικείμενον καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας.

Οὕτω δὲ κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ συγγραφέως ὑποκείμενον λέγεται τὸ αἰσθητόν, τὸ ἐκτὸς ἡμῶν ὄν, τὸ θεωρούμενον καὶ νοούμενον, ἀλλὰ λέγεται προσέτι ὑποκείμενον καὶ τὰ ἐναντία τούτοις, ἦται τὸ αἰσθανόμενον ὄν, ἢ ἐν ἡμῖν νοοῦσα καὶ θεωροῦσα ἀρχή. Αὐθις δὲ τὸ αἰσθητόν καὶ θεωρούμενον, ὅπερ ἑλληνικῶς ὀνομάζει ὁ συγγραφεὺς ὑποκείμενον, τοῦτ' αὐτὸ πολλαχοῦ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ καλεῖ καὶ κατὰ ξενότροπον ἀντίληψιν ἀντικείμενον. Καὶ πάλιν, ἐν ᾧ ἀντικείμενον ὀνομάζει ἀνελληνιστως τὸ ἐκτὸς ὑπάρχον, τὸ αἰσθητόν, τὸ θεωρούμενον, ἀντικείμενον ὀνομάζει προσέτι ἑλληνικῶς τὸ ἐναντίον τινί, τὸ ἀντίθετον πρὸς τι.

Οὕτω δὲ παρελκόμενος καὶ ταρασσόμενος ὁ ἀναγνώστης συγχέεται καὶ σκοτίζεται. Μάλιστα δὲ ἡ κατάκορος χρῆσις φράσεων ἐκ μεταφράσεως τοῦ objectiv καὶ subjectiv προερχομένων, οἷον «ἐξ ἀντικειμένου καὶ ὑποκειμένου» — «ἐξ ὑποκειμενικῆς ἐπόψεως καὶ ἐξ ἀντικειμενικῆς ἐπόψεως» — «ἢ ἐξ ἀντικειμένου σύλληψις» — «ὁ ὑποκειμενικὸς χαρακτήρ» — «ἢ ὑποκειμενικὴ ἐντύπωσις» — «ἢ ἐξ ἀντικειμένου πλάνη» — «ἢ ἐξ ἀντικειμένου κίνησις» — «τὸ ἐξ ἀντικειμένου γινωσκόμενον» — «αἱ ἐξ ἀντικειμένου αἰτίαι» — αἱ ἐξ ὑποκειμένου ἀλήθειαι — «ἢ ἐξ ἀντικειμένου καὶ ἐξ ὑποκειμένου ἐμπέδωσις» καὶ τῶν ὁμοίων, ὧν βρῖθαι ἢ πραγματεία αὕτη, προκαλοῦσι σκοτοδίην.

Καταλέγομεν ἐνταῦθα ὀλίγα παραδείγματα τοιούτων χρήσεων.

Ἐν σελ. 22. λέγει. «Καὶ τὸ μὲν τῆς πολιτείας 608 Ε ἐξ ἀντικειμενικῆς ἐπόψεως καθορίζεται τὸ δισσὸν τῆς γνώσεως εἶδος».

Ἐν σελ. 18 σημ. «Ἡ λέξις ἀλήθεια σημαίνει παρὰ Πλάτωνι ἀντικειμενικῶς μὲν αὐτὸ τὸ ὄντως ὄν, ὡς εἰλικρινές καὶ καθαρὸν, ὑποκειμενικῶς δὲ τὸ ὄν τοῦτο τὸ πραγματικὸν ὡς ἐπιγνωσθέν.»

Ἐν σελ. 35 «... καὶ τὴν ἐξ ἀντικειμένου σύλληψιν ἢ πείραν.»

Ἐν σελ. 58 «... ἀμφοτέροι (ὁ Πρωταγόρας καὶ ὁ Πλάτων) προσποιοῦσιν αὐτῇ (τῇ αἰσθήσει) ὑποκειμενικὸν χαρακτήρα»... «ὁ Πρωταγόρας τὴν ιδιότητα τοῦ αἰσθητοῦ... ὑπολαμβάνει ἀπλοῦν ἀντίτυπον τῆς ὑποκειμενικῆς ἐντυπώσεως.»

Ἐν σελ. 59... «κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ὑποκειμένου ποικίλλει τὸ αἰσθημα».

Ἐν σελ. 69... «εἶνε προφανές ὅτι ἡ ἐξ ἀντικειμένου μεταξὺ οὐσίας καὶ μὴ ὄντος πλάνη αὕτη εἶνε καὶ ἐξ ὑποκειμένου μεταξὺ ἀληθείας καὶ ἀγνοίας κίνησις.»

Ἐν σελ. 87. «τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιγινωσκόμενον εἶνε καὶ ἐξ ἀντικειμένου τέλειον ἢ ἀτελές ὄν. Ἐν πρώτοις μὲν δῆλα δὴ ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατ' εἶδος καθωρισμέναί τι μαθηματικαὶ ἀλήθειαι φαίνονται συγγενεύουσαι ὡς μάλιστα πρὸς τὰς ἐννοίας, μᾶλλον δὲ ἔχουσαι ὑποκείμενον αὐτὴν τὴν ἐννοιαν».

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑποκείμενον καὶ ἀντικείμενον σημαίνουσι τὰ αὐτὰ ἅμα καὶ τὰ ἐναντία.

Ἐν σελ. 89. «ἐξ ἀντικειμένου θεωρούμενα τὰ μαθηματικά... παρίστανται εἰς τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν.. ὡς οἱ νόμοι».

Ἐν σελ. 99. «ὁ Καρτέσιος καὶ οἱ τῆς πραγματικῆς λε-

γερμένης φιλοσοφίας διαδοὶ διαστέλλουσι τὴν ἐξ ἀντικειμένου πραγματικότητα τῆς κατ' εἶδος».

Ἐν σελ. 94. ὑποκειμένου τοῦ νοῦ λέγει ὁ συγγραφεὺς τὰς ιδέας, τὴν οὐσίαν, τὸ παντελῶς ὄν τοῦ Πλάτωνος, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας λαμβάνει τὴν λέξιν ἀντικείμενον λέγων «ἡ λέξις ἀλήθεια τὸ κατ' εἶδος καὶ τὸ ἐξ ἀντικειμένου σανάπτουσα σημαίνει τὴν οὐσίαν ταύτην ὑπὸ τοῦ νοῦ ἐπιγινωσκομένην».

Ἐν σελ. 98. «ἰσχύει μᾶλλον ἢ ἐξ ἀντικειμένου τοῦ ζητουμένου αἰτία.»

Ἐν σελ. 119 «ἡ ἐμπέδωσις αὕτη δὲν πρέπει νὰ νοηθῇ ἐξ ὑποκειμένου, ὡσεὶ πᾶς γευθεὶς τῆς ἐπιστήμης μένει ἤδη ἀσφαλῆς κάτοχος αὐτῆς οὐδεμιᾶς ἐπιδεόμενος μελέτης, ἀλλ' ἐξ ἀντικειμένου, ἤτοι ὅτι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἀλήθεια ὑπάρχει ἀεὶ ἡ αὐτὴ καθ' ἑαυτήν».

Ὁμοίαν ἀκαταληψίαν ἔχουσι καὶ αἱ φράσεις:

Ἡ γνωσιολογικὴ τῆς διανοίας δύναμις (σελ. 91).

Ἡ γνωσιολογικὴ δύναμις τῆς νοήσεως (σελ. 110).

Αἱ γνωσιολογικαὶ προτάσεις (σελ. 1).

Τὸ γνωσιολογικὸν ζήτημα.

Ἡ γνωσιολογικὴ βᾶσις τοῦ Πλάτωνος (σελ. 87).

Ἐξ ἐπόψεως γνωσιολογικῆς (σελ. 3. 24. 31. 34. 44).

Ἡ Πλατωνικὴ φιλοσοφία εἶνε ἰδανικὴ... μόνον γνωσιολογικῶς (ἰδὲ κατωτέρω σελ. 26).

Αἱ προτάσεις αὗται κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μετενηνεγμένοι εἰσὶν ἀκατάληπτοι τῷ Ἑλληνι ἀναγνώστῃ.

Ἀθήνης ὡσαύτως καὶ δύσληπτός ἐστιν ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι καὶ ὁ γερμανισμός: ἀναιρεῖν τι εἰς π. χ. ἐν σελ. 5.

«Ὁ Σωκράτης ἀναιρῶν τὸ κατ' ἀρχὴν ὀρθὸν τῶν σοφιστικῶν ἀξιώσεων εἰς ἐπιστημονεστέραν τῆς γνώσεως θεωρίαν» καὶ ἐν σελ. 14.

« Ἡ γένεσις καὶ ἡ οὐσία τοῦ Πλάτωνος οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ Παρμενίδιον ὄν καὶ τὸ Ἡρακλείτειον ῥεῖν ἀναιρεθέντα διὰ τῆς Σωκρατικῆς διαλεκτικῆς εἰς τὴν ἰδανικὴν τοῦ Πλάτωνος θεωρίαν. »

Ὁ συγγραφεὺς ἑνιαχοῦ συναισθάνεται ὅτι ἐκφράζεται ἀσαφῶς καὶ πειράται νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα δι' ἐπεξηγήσεων· ἀλλ' αἱ ἐπεξηγήσεις αὐτῶν δέονται πάλιν πρὸς κατανόησιν ἄλλων ἐπιξηγήσεων· π. χ. ἐν σελ. 3.

« Ἡ πρότασις τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται ἤτοι ὅτι ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ γινώσκειν καὶ τοῦ εἶναι δύναται τις νὰ συμπεραίνῃ ἐκ τούτου καὶ περὶ τῶν ἰδιοτήτων ἐκεῖνου.

« Ἡ Πλατωνικὴ φιλοσοφία εἶνε ἰδανικὴ οὐχὶ καθ' ὄν τὰ νεώτερα συστήματα λόγον, ἀλλὰ μόνον γνωσιολογικῶς, ἤτοι καθ' ὅσον τὸ κύριον περιεχόμενον τῆς γνώσεως ἀποτελοῦσι κατὰ Πλάτωνα οὐχὶ τὰ ἐκτὸς ὑπάρχοντα ὑλικά ὄντα, ἀλλ' αἱ διὰ τοῦ λόγου νοούμεναι ἰδέαι. »

Ἐνιαχοῦ ὑπάρχει καὶ ἐπεξήγησις ἐπεξηγήσεως δεομένη καὶ αὕτη διασαφήσεως. (ἰδὲ σελ. 5.)

Ἐν σελ 9 λέγει « Ἡ τοῦ Πλάτωνος θεωρία τῆς γνώσεως . . . πραγματεύεται μᾶλλον περὶ τὸ πραγματικὸν περιεχόμενον τῆς γνώσεως, ἤτοι τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν δοξῶν τοῦ φαινομένου κόσμου. »

Ἄλλη ξένη ἔκφρασις, ἥτις ἀσκέπτως καὶ ἐλαφρῶς ἐλληνιστὶ μεταγραφομένη οὐ σμικρὰν ἐμποιεῖ τὴν σύγχυσιν, ἐστὶν ἡδε.

Ὁ συγγραφεὺς δὴλα δὴ πολλαχοῦ τῶν πραγματείας αὐτοῦ γράφει :

« Αἰσθητικὴ ὕλη »

« Αἰσθητικὴ ἀντίληψις »

« Αἰσθητικὰ ὁμοιώματα »

« Αἰσθητικαὶ ἐντυπώσεις »

«Αισθητικαὶ παραστάσεις»

«Αισθητικὸν πάθος»

Καὶ τὰ ὅμοια.

Αισθητικὴ ὕλη οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ ὕλην, ἔχουσαν τὴν ἰκανότητα τοῦ αἰσθάνεσθαι, καὶ αισθητικὰ ὁμοιώματα λέγονται τὰ ἰκανὰ νὰ αἰσθάνωνται, καὶ αισθητικαὶ παραστάσεις εἰσι πάντως ἔμψυχα ὄντα τὴν ἰκανότητα τοῦ αἰσθάνεσθαι ἔχοντα. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν αισθητικῶν ἀντιλήψεων καὶ ἐντυπώσεων καὶ τοῦ αισθητικοῦ πάθους.

Προφανέστατόν ἐστιν ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν θέλει νὰ εἴπῃ τὰ παράλογα ταῦτα, ἀλλ' ἀταλαιπώρως μεταγράφει τὰς ξένας φράσεις, ἀντὶ νὰ εἴπῃ: ἡ αισθητὴ ὕλη—κατ' αἴσθησιν ἀντιλήψις, — αισθητὰ ὁμοιώματα — ἐντυπώσεις τῶν αισθητῶν καὶ τὰ ὅμοια.

Ὁ συγγραφεὺς εἰσάγει καὶ δύο νέους ὅρους.

Τὸ φιλοσόφημα τὸ ἀπὸ δύο ὀρμώμενον ἀρχῶν ὀνομάζουσιν οἱ ἀλλοδαποὶ dualismus ἢ dualisme, τοῦτο μεταφράζει ὁ συγγραφεὺς *διαρχίαν*.

Τὸ διαρχία δὲν θεωροῦμεν ἀπόβλητον καθ' ὅσον ὑπάρχει ὁ ὅρος μοναρχία ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ διαρχία ἐστὶ καὶ πολιτικὸς ὅρος, καταλληλότερός ἐστιν ἐν τῇ φιλοσοφικῇ γλώσσῃ ὁ ὅρος *δυεσμὸς* παρά τὸ *δνίζειν* ὡς ἐκ τοῦ *ἐνίζειν ἐνισμός*. Ὁ ὅρος οὗτος πλὴν τῆς ὀρθότητος αὐτοῦ οὐδεμίαν παρασημασίαν ἔχει καὶ ἐπομένως δὲν περισπᾷ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀκροατοῦ ἢ ἀναγνώστου.

Τὸν δὲ ὅρον *sensualismus* ἢ *sensualisme*, ὅστις δηλοῖ φιλοσόφημα ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων στηριζόμενον, μεταφράζει ὁ συγγραφεὺς *αισθησικρατίαν*.

Τοῦ ἀήθους τούτου ὅρου προτιμότερός ἐστιν ὁ ὅρος *αισθη-*

σιολογία, ἀφ' οὗ οἱ τὸ λέγειν δεύτερον συνθετικὸν ἔχοντες τύποι κατέστησαν ἡμῖν ἐθάδες καὶ εὐληπτότεροι, οἷον θεολογία, ἀρχαιολογία, μετεωρολογία, τεχνολογία, ἐσχατολογία. Κατὰ ταῦτα δυνάμεθα νὰ λέγωμεν μᾶλλον σαφῶς καὶ εὐλήπτως καὶ αἰσθησιολογίαν καὶ γνωσιολογίαν κτλ.

Ἄλλη τῆς ἀσαφείας αἰτία ἐστὶν ἡ δεῖ ὁ συγγραφεὺς ἐπιλανθανόμενος ὅτι γράφει αὐτοτελῆ πραγματείαν καὶ ὅτι ἀποτείνεται οὐχὶ πρὸς εἰδικούς ἀνδρας ἀποκλειστικῶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα λόγιον καθόλου μὴ εἰδότα, ὡς εἰκός, τὰς λεπτομερεῖς περὶ τοῦ ζητήματος συζητήσεις τῶν εἰδικῶν ἀνδρῶν πύθησιν ἑαυτὸν ἐν τῇ περιωπῇ τούτων καὶ ἀποφαίνεται συμπεραντικῶς ἄνευ τακτικῆς ἀποδείξεως προὑποτιθεὶς γνωστὰ τῷ ἀναγνώστῃ τὰ ἄγνωστα αὐτῷ τυγχάνοντα.

Τὰς ὑποδειχθείσας ἐλλείψεις τῆς πραγματείας δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ παρατήρει καὶ θὰ διώρθου ὁ φιλόπονος συγγραφεὺς, ἐὰν μὴ πολὺ ἔσπευδεν. Ἐκ μεγάλης βεβαίως σπουδῆς παρεῖδε καὶ πολλὰ γραμματικὰ καὶ συντακτικὰ σφάλματα, οἷον περὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ τόνου (π. χ. κρίσιν τινα—ἐν ὠρισμένη τινι—ἔπασχε ποθ'), περὶ τὴν κρᾶσιν (ὡς ταυτότης—ταυτιζομένη—ταυτίζει—ἐταῦτισε—προὔκειτο), περὶ τὴν χρῆσιν τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ὡς αὐτῶν—αὐτοῦ—αὐτῆς—αὐτοῖς ἀντὶ αὐτῶν, αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῖς), περὶ τοὺς τύπους τῶν ῥημάτων (ὡς μορφεῖ ἀντὶ μορφοῖ, ἐρρέθη, ὅπερ καὶ ὀρθῶς κεῖται ἐρρήθη, διήρεσεν, ἀλλὰ καὶ διεῖλε—παριστὰς ἀλλὰ καὶ παριστᾶ—ἤσθετο, ἀλλὰ καὶ συνησθάνθη).

Πολλαχοῦ δ' ἔχει ἀσυντάκτως ὁ λόγος π. χ.

Αἱ αἰρέσεις συνενοῦντες.

Λόγοι πορίζουσαι.

Λέξεως σημαίνοντος.

Ὅμοιοι παραστάσεις.

Ὁ σύνδεσμος ἄρα ὅτε μὲν προτάσσεται, ὅτε δὲ τάσσεται μετὰ μίαν ἢ δύο λέξεις.

Δὲν ἀκριβοῦς ὁ συγγραφεὺς καὶ περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ οὐ καὶ μὴ π. χ.

Ἐν σελ. 11 λέγει . . . « δὲν ἐδύνατο νὰ εὕρη μῆτε — μῆτε . . . »

Ἐν σελ. 71 κεῖται : μῆτε — μῆτε. . . — οὔτε.

Ἐν σελ. 105. Δὲν δύναται νὰ εἶνε μῆτε — μῆτε.

Ἐν σελ. 104 . . . ἀφ' οὗ ἤμιστα δύναται μῆτε νὰ πορίσωσι . . . μῆτε νὰ μαρτυρήσωσιν.

Ἐν σελ. 118 λέγει : τότε — ἐὰν ὄχι.

Ἐν σελ. 138 «καὶ ἂν δὲν».

Ἐν σελ. 124 «δὲν δύναται νὰ νοηθῆ ἢ νὰ ὀρισθῆ μῆτε — μῆτε.

Ἐν σελ. 145 «εἰ καὶ οὐδαμῶς», ἀλλ' ἀλλαχοῦ ὀρθῶς : ὡσεὶ μὴ (σελ. 148).

Πολλαχοῦ ὑπάρχουσι συνδέσεις ὅπως Γερμανικαὶ π. χ.

Ἐν σελ. 23 λέγει «ἐὰν τοῦ μὴ γινώσκειν ὑποκείμενον εἶνε τὸ ὄν, ἐξ ἐναντίας δὲ τῆς ἀγνοίας τὸ μὴ ὄν» ἀντὶ νὰ εἴπη : τῆς μὲν γνώσεως ὑποκείμενον τὸ ὄν, τῆς δ' ἀγνοίας τὸ μὴ ὄν.

Συχνάκις ἀντὶ τοῦ συνδέσμου δὲ λαμβάνεται τὸ ἐξ ἐναντίας (=im Gegenteil, dagegen).

Ἐν σελ. 119 φέρεται : «ἀνάγκη μία τοιαύτη κοινωνία ν' ἀποφέρη κτλ.»

Ἐν σελ. 120 «ἡ ζήτησις ἐνός ἐρείσματος τῆς καθόλου γνώσεως.

Τὰ δὲ συχνάκις οὐχὶ πολὺ εὐαρμόστως παρενσφηνούμενα : τῷ ὄντι καὶ βεβαίως, ποιοῦσι τὸν λόγον ξενότροπον. Ὁ συγγραφεὺς καθόλου μὲν φιλοτιμεῖται νὰ καθαρεύῃ περὶ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ δὲν ἐξέφυγε καὶ χυδαιολογίας ἀπροσαρμά-

στους πρὸς τὸ ὕψος, ὃ ἐπιτηδεύεται. Παρὰ τὰ ἄγαν καθαρεύοντα : ἀλλὰ μὴν — ὀρίζεσθαι τι — ἀνακρίνειν — ἀνάκρισις — ἐπὶ τελευτῆς καὶ τὰ ὅμοια, κεῖνται τὰ : παρ' ὅλας τὰς ἐκβάσεις — παρ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις — παρ' ὅλας τὰς ἀτελείας — παρ' ὅλους τοὺς ἰσχυρισμοὺς — βεβαιῶνων — πρὸς τὸ ὁποῖον — ὄχι — ἀφίρονται — τὸ βάσιμον — καὶ τὰ ὅμοια.

Αἱ δὲ κατὰ κόρον ἐπαναλαμβανόμεναι φράσεις : ὡς ἐκ τῆς — ὡς ἐκ τοῦ — ὡς ἐκ τῶν (π. χ. ὡς ἐκ τῶν ἀτελῶν προϋποθέσεων αὐτοῦ ἐκωλύετο νὰ ὑψωθῇ ὁ Πλάτων κτλ. — ὡς ἐκ τῆς δυσχερείας τοῦ πράγματος — ἐκ τῆς μὴ διαυγοῦς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ γνώσεως — ὁ Πλατωνικὸς ὀρθολογισμὸς ὡς ἐκ τῆς ἀναμνήσεως οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ αἰσθησικρατία τοῦ Δημοκρίτου, — ὅτι τῷ ὄντι ὡς ἐκ τῆς μεθόδου εἶνε δογματικὴ ἐννοεῖται οἰκοθεν —) οὐ μόνον ἀσαφῆ ἀλλὰ καὶ ἀηδῆ ποιοῦσι τὸν λόγον.

Μάλα ψεκτὴν εὐρίσκει ἢ ἀγωνόδικος ἐπιτροπεία τὴν κλίσιν τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸ ἐπικρίνειν τὸν Πλάτωνα, ὅπερ καθίστησι τὸ ἔργον αὐτοῦ οὐ μόνον ἀπροσδιόνυσον ἀλλὰ καὶ γελοῖον. Ἀπροσδιόνυσον μὲν διότι δὲν ἐτέθη διαγώνισμα πρὸς ἔλεγχον τοῦ Πλάτωνος, ἀλλὰ πρὸς σαφῆ καὶ ἀκριβῆ ἐκθεσιν τῶν περὶ γνώσεως διανοημάτων αὐτοῦ· γελοῖον δὲ διότι τὴν ὑπὸ τῶν νεωτέρων λογίων Γερμανῶν κατὰ διάφορον πῆχυν μέτρησιν τῶν τοῦ Πλάτωνος γνωσιολογημάτων οἰκειούμενος ὁ συγγραφεὺς παραβάλλει τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ ὑπερκριτικὰ καρυκεύματα, τροφῆς γνησίως Πλατωνικῆς δεομένοις.

Εἰς τὸ ἀλλότριον τῆς ὑποθέσεως ἔδαφος τῆς ἐπικρίσεως ἐξολισθήσας ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐδύνατο ἢ νὰ δράττηται παντὸς τοῦ προστυχόντος καὶ ν' ἀνυψοῖ καὶ συγγραφεῖς οἷος ὁ Wehrenpfennig εἰς κλασικοὺς τῆς τοῦ Πλάτωνος ἰδεολογίας ἐπικριτάς.

Ἐν τέλει δὲ τῆς πραγματείας αὐτοῦ, ἐνθα ἐδικαιοῦτο ὁ ἀναγνώστης ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ συγγραφέως, ὅπως δι' ὀλίγων ἀκριβῶν λέξεων ἀνακεφαλαιώσῃ τὰς πρὸς διασάφησιν τῆς γνώσεως ὑπηρεσίας τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν ἀξίαν, αἰφνης καὶ παρὰ προσδοκίαν ἐμφανίζεται ὁ συγγραφεὺς λαμβάνων ἀνάστημα μείζον τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ἐλέγχων τὸν Πλάτωνα ὡς μάταιον φαντασιοκόπον καὶ ἐκφέρων ἐπίδεικτικῶς τὴν καταδίκην, ὅτι ἡ περὶ ἀναμνήσεως θεωρία τοῦ Πλάτωνος «ἀναφέρει μόνον εἰς τὰς κενὰς καὶ ἑρήμους τῆς φαντασίας χώρας.»

Διὰ τὰς ἐλλείψεις ταύτας ἡ ἐπιτροπεία καίπερ σφόδρα ἐπιθυμοῦσα νὰ ἴδῃ βραβευόμενον ἔργον ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ διαγωνίσματος περιόδῳ δὲν κρίνει ἀξίαν βραβεύσεως τὴν πραγματείαν ταύτην· προτρέπει δὲ τὸν συγγραφέα αὐτῆς, ἵνα μετὰ μείζονος ἡτυχίας ἀνασκοπήσας τὸ ἑαυτοῦ ἔργον καὶ μετασκευάσας κατὰ τὸ προσῆκον κατέλθῃ πάλιν εἰς τὸν ἀγῶνα μετ' ἐλπίδων ἐπιτυχίας.

Τῷ τε συγγραφεῖ τῆς κριθείσης πραγματείας καὶ πᾶσι τοῖς μέλλουσι νὰ κατέλθωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα λέγομεν, ὅτι, ὅπως τὴν νίκην ἄρωνται, ὀφείλουσι 1) νὰ μελετήσωσιν ἐμβριθῶς τὰς πηγὰς καὶ τὰ διασαφοῦντα ταύτας ὑπομνήματα ἀρχαῖα καὶ νεώτερα, 2) νὰ γινώσκωσι τὴν περὶ τῆς ὑποθέσεως νεωτέραν καὶ νεωτάτην φιλολογίαν, 3) νὰ σχηματίσωσιν εἰκόνα τοῦ πράγματος ὅσον ἐπιτρέπουσιν αἱ πηγαὶ καθαρὰν καὶ ἀκριβῆ καὶ 4) νὰ παραστήσωσιν αὐτὴν ὅσον αἰὼν τε σαφῶς καὶ καλῶς.

Οἱ κριταὶ

Α. Κ. Δαμβέργης
Χρ. Παπαδόπουλος
Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης
 (Εἰσιγητῆς)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
1899

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006